

Signalenlijst kindermishandeling 12-18 jaar

Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stress-indicatoren, die aangeven dat er iets met de leerling aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (andere gezinsproblemen, puberteitsproblematiek, overlijden van een familielid, enz.) Hoe meer signalen van deze lijst een leerling te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van huiselijk geweld/ kindermishandeling.

De signalen die op deze lijst vermeld worden, hebben betrekking op alle vormen van mishandeling (lichamelijke en psychische mishandeling, lichamelijke en psychische verwaarlozing en seksueel misbruik). Om een duidelijk beeld te krijgen van wat er aan de hand zou kunnen zijn, is het van belang de hele context van het gezin erbij te betrekken.

1. Lichamelijke signalen

Omschrijving	Ja	Nee	Toelichting
Blauwe plekken			
Krab-, bijt- of brandwonden			
Botbreuken			
Littekens			
Wit gezicht (slaap tekort)			
Hoofdpijn, (onder)buikpijn			
Slecht verzorgd er uit zien			
Vermageren of dikker worden			
Verwondingen aan genitaliën			
Vaginale infecties en afscheiding			
Jeuk of infectie bij vagina en/of anus			
Problemen bij het plassen			
Terugkerende urineweginfecties			
Pijn in de bovenbenen, samengeknepen bovenbenen			
Pijn bij lopen en/of zitten			
Seksueel overdraagbare ziekten			
Zwangerschap, abortus			

Overige medische signalen

Omschrijving	Ja	Nee	Toelichting
Klein voor leeftijd			
Vertraagd intreden van de puberteit			
Matige algehele gezondheidstoestand			

2. Gedragssignalen

Omschrijving	Ja	Nee	Toelichting
In zichzelf gekeerd, depressief			
Extreem verantwoordelijkheidsgevoel			
Passief, meegaand, apathisch, lusteloos			
Labiël, nerveus, gespannen			
Angstig			
Zelf verwondend gedrag			
Suïcidaal gedrag			
Plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer, agressief)			
Niet tonen van gevoelens, zelfs niet bij lichamelijke pijn			
Slaapstoornissen			
Vermoeidheid, lusteloosheid			
Schuld- en schaamtegevoelens			
Bedplassen			
Negatief zelfbeeld			
Anorexia of boulimia			
Regressief gedrag			
Ouwelijk gedrag			
Totale onderwerping aan de wensen van de ouder/verzorger			
Sterk afhankelijk gedrag ten opzichte van de ouder/verzorger			
Angst voor de ouder/verzorger			
Bevriezing bij lichamelijk contact van andere volwassenen			
Allemansvriend			
Lege blik in ogen en vermijden van oogcontact			
Waakzaam, wantrouwend			
Niet geliefd bij leeftijdsgenoten			
Weglopen van huis			
Crimineel gedrag			
Agressief gedrag			
Alcohol- en/of drugsmisbruik			
Plotselinge achteruitgang in schoolprestaties			
Vaak absent			
Spijbelen			
Geheugen- en/of concentratieproblemen			
Faalangst			
Niet willen uitkleden voor de gymles			

Specifieke signalen bij seksueel misbruik

Omschrijving	Ja	Nee	Toelichting
Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of in het bijzonder			
Sterk verzorgend gedrag (parentificatie)			
Excessief en/of dwangmatig masturberen			
Seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van anderen			
Promiscuïteit/prostitutie			
Seksualiseren van alle relaties			
Extreem teruggetrokken en geremd seksueel gedrag			
Angst voor mogelijke homoseksualiteit			
Angst voor zwangerschap			
Negatief lichaamsbeeld: ontevreden over, boos op of schaamte voor eigen lichaam			
Schrikken bij aangeraakt worden			
Houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')			

3. Kenmerken ouders/verzorgers/gezin

Omschrijving	Ja	Nee	Toelichting
De ouder/verzorger heeft irreële verwachtingen ten aanzien van de jongere			
De ouder/verzorger toont weinig belangstelling voor de jongere			
De ouder/verzorger heeft ervaring met geweld uit eigen verleden			
De ouder/verzorger is apathisch en (schijnbaar) onverschillig			
De ouder/verzorger is onzeker, nerveus en gespannen			
De ouder/verzorger is onderkoeld in het brengen van eigen emoties			
De ouder/verzorger heeft een negatief zelfbeeld			
De ouder/verzorger gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen ('shopping')			
De ouder/verzorger komt afspraken niet na			
De ouder/verzorger geeft aan het niet meer aan te kunnen: de draaglast in het gezin is groter dan de draagkracht			
'Multi-problem' gezin			
Regelmatig wisselende samenstelling van het gezin			
De ouder/verzorger staat er alleen voor			
Isolement			
Het gezin verhuist vaak			
Sociaaleconomische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, et cetera			
Veel ziekte in het gezin			
Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen			

4. Signalen die specifiek zijn voor jongeren die getuige zijn van huiselijk geweld

Omschrijving	Ja	Nee	Toelichting
Agressie: kopiëren van gewelddadig gedrag van de vader (sommige jongeren, met name jongens kopiëren het gedrag van hun vader door hun moeder of jongere broertjes/zusjes of verkering te slaan)			
Agressie naar medeleerlingen en leeftijdgenoten			
Agressie en wreedheid naar dieren			
Alcohol- of drugsgebruik			
Opstandigheid			
Angst			
Depressie			
Negatief zelfbeeld			
Passiviteit en teruggetrokkenheid			
Gebrek aan energie voor schoolactiviteiten			
Zichzelf beschuldigen			
Verlegenheid			
Suïcidaliteit			
Sociaal isolement: proberen de thuissituatie geheim te houden en ondertussen aansluiting te vinden met leeftijdsgenoten (zonder ze mee naar huis te nemen)			
Wantrouwen ten aanzien van de omgeving			
Gebrek aan sociale vaardigheden			
Schooluitval			
Moeite met concentreren			
Overcompenseren (opvallend extra inzet op school)			
'Dating violence': sommige jongeren, zowel jongens als meisjes, lopen een verhoogde kans om slachtoffer te worden van geweld tijdens de verkering. Jongens lopen over het algemeen meer kans pleger te worden			

5. Signalen die specifiek zijn voor slachtoffers van Loverboys

Omschrijving	Ja	Nee	Toelichting
Plotselinge afwijkende normen en een plotselinge obsessie met seks			
Plotselinge belangstelling voor bepaalde jongens, veel nieuwe contacten, gaat om met 'ouderen'			
Extra sociaal wenselijk opstellen (om toch maar niet te veel op te vallen)			
Weinig of steeds minder binding met thuis			
Wisselt snel van emoties, is weinig flexibel, ziet niet hoe situaties kunnen veranderen			
Is vermoeid en vermagerd (vaak 's avonds en 's nachts hard werken)			
Verandering qua kleding, make-up; vaak heel verzorgd en erg uitdagend uiterlijk			
Psychosomatische klachten (schreeuw om aandacht)			
Zelfverwonding (verbergen of er mee te koop lopen)			
Lage zelfwaardering, weinig realistisch zelfbeeld			
Makkelijk beïnvloedbaar, durft/kan geen grenzen aangeven			
Depressief			
Drinkt, blowt, eet slecht			
Veel geld of dure spullen (via loverboy)			
Extreem uitgaansgedrag (in werkelijkheid haar werkplek)			
Veel op straat rondhangen: daar zijn vrienden die de leemte van thuis opvullen			
Overdreven vrolijk (maskeren wat er werkelijk speelt)			
Veel terugtrekken, plotselinge huilbuien, woede-uitbarstingen			
Overdreven verhalen vertellen: stoer doen, zoeken naar aandacht			
Op verschillende plekken totaal ander gedrag vertonen (verschillende werelden)			
Onregelmatig schoolbezoek: andere bezigheden, is te moe na werkzaamheden			
Thuis veel problemen			
Vertoont wegloupedrag			
Vermijdt het onderwerp prostitutie of projecteert op anderen			

Het is opmerkelijk dat meisjes die door jongens geronseld zijn en al in de prostitutie zitten, nieuwe meisjes vaak op weg helpen, ze uitleggen hoe ze moeten werken et cetera.

Bewerking van signalenlijst, opgesteld door Johan Vermeeren, St. Jeugdzorg Utrecht